
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

סוגיות בלימודי מגדר: בין טקסט, זהות ותרבות - 54227

תאריך עדכון אחרון 14-08-2017

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי מגדר

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר דורית אשור

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Ashur.Dorit@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש, יום רביעי 12:15 - 13:15

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יבחן סוגיות מרכזיות בלימודי מגדר בהן: מגדר וזהות; מגדר ומיניות; התפתחות הזהות הפסיכוסקסואלית והמגדרית; מגדר, קריאה וכתיבה; אסתטיקה ופסיכולוגיה "נשית"; אימהות, אבהות וחלוקת העבודה במשפחה; מגדר, לאומיות ואתניות; פוליטיקה של זהויות; גברויות ישראליות. נעמוד על מושגי מפתח ומחלוקות מרכזיות ביחס לסוגיות אלה. הדיון ישלב קריאה בטקסטים פמיניסטיים מכוננים במדעי הרוח והחברה וטקסטים עכשוויים, תוך דגש על הזיקות ועל ההבדלים ביניהם. נבחן את מקורות הכוח והחולשות בעמדות המוצעות בטקסטים אלה, הן בהקשר ההיסטורי והרעיוני שבו הם נכתבו, והן בהקשרים עכשוויים. כמו כן, נבחן את תרומתם ודרכי יישומם בהקשר הישראלי. הדיון יעמוד על גורמים שונים שהשפיעו על השתנות והשתכללות הדיון בסוגיות השונות, כגון: מחלוקות פנים-פמיניסטיות והתפתחות הפמיניזם הפוסט-מודרני בתחומי ידע שונים (ספרות ופרשנות, פסיכואנליזה, דקונסטרוקציה, פוסטקולוניאליזם, תיאוריה קווירית ועוד). הקורס ידגיש את הזיקות שבין האישי, התיאורטי והפוליטי בסוגיות הנדונות, ואת האופנים שבהן מתגלמות זיקות אלה בהתנסויות הקיומיות של הסטודנטיות/ים בקורס.

מטרות הקורס:

חקירה וניתוח סוגיות מרכזיות בלימודי מגדר (בהן: מגדר וזהות; מגדר ומיניות; התפתחות הזהות הפסיכוסקסואלית והמגדרית; מגדר, קריאה וכתיבה; אסתטיקה ופסיכולוגיה "נשית"; אימהות, אבהות וחלוקת העבודה במשפחה; מגדר, לאומיות ואתניות; פוליטיקה של זהויות; גברויות).

סקירה ולימוד הוגים, מושגי מפתח, נקודות מחלוקת ועמדות מרכזיות ביחס לסוגיות האלה.

בחינה מחדש של טקסטים פמיניסטיים שכוננו את השיח הביקורתי אודות סוגיות אלה במדעי הרוח והחברה, והערכת תרומתם והרלוונטיות שלהם לדיון העכשווי בסוגיות אלה.

ניתוח גורמים שהשפיעו על השתנות והשתכללות הדיון בסוגיות השונות, כגון: מחלוקות פנים פמיניסטיות והתפתחות הפמיניזם הפוסט-מודרני בתחומי ידע שונים (ספרות ופרשנות, פסיכואנליזה, דקונסטרוקציה, פוסטקולוניאליזם, תיאוריה קווירית ועוד).

בחינת והערכת מקורות הכוח והחולשות בעמדות המוצעות בטקסטים אלה, הן בהקשר ההיסטורי והרעיוני שבו הם נכתבו, והן בהקשרים עכשוויים.

ניתוח תרומתם ודרכי יישומם של הטקסטים והמושגים השונים בהקשר הישראלי.

הבנת הזיקות שבין האישי, התיאורטי והפוליטי בסוגיות הנדונות, והאופנים שבהן מתגלמות זיקות אלה בהתנסויות הקיומיות של הסטודנטיות/ים בקורס.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לתאר ולנסח מושגי מפתח, נקודות מחלוקת ועמדות ביחס לסוגיות מרכזיות בלימודי מגדר. לנתח ולהשוות באופן ביקורתי עמדות ומחלוקות בסוגיות מגדר, בשדות שיח ובייצוגים תרבותיים שונים. להבחין בזיקות ההתפתחותיות והדיאלקטיות בין הוגות, פרקטיקות ומושגים פמיניסטיים חלוציים ללימודי מגדר בני זמננו.

לבחון ולהעריך היבטים דכאניים והיבטים חתרניים בדיונים בסוגיות מגדר ובייצוגם בתחומי תרבות

ובשדות שיח שונים.
לנקוט עמדה ביקורתית ומנומקת בסוגיות מגדר תוך שימוש במושגים משדות שיח שונים.
ליישם מתודות ומושגים שנלמדו בקורס בניתוח סוגיות אחרות בלימודי מגדר.
ליישם מתודות ומושגים שנלמדו בקורס בניתוח תוצרי תרבות שונים שנוטלים חלק סמוי או גלוי בכינון עמדות מגדריות.
לנסח (ואולי ליצור) עמדות ופרקטיקות חדשות המערערות על עמדות דכאניות בסוגיות מגדר.

דרישות נוכחות (%) :
80%

שיטת ההוראה בקורס: הוראה פרונטלית, מולטימדיה (דוגמאות ספרותיות, קולנועיות, מוסיקליות וכו'), דיון פתוח, קריאה שוטפת במאמרים ודיון בהם בכיתה, דוחות קריאה ביקורתיים וישומיים, עבודת אמצע שנה, עבודה מסכמת.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מבוא ומושגי יסוד בחשיבה פמיניסטית ובלמודי מגדר ; האישי הוא פוליטי; מגדר וזהות; מגדר ומיניות; מגדר כקטגוריה היסטורית; התפתחות הזהות הפסיכוסקסואלית והמגדרית; מגדר, קריאה וכתביה; אסתטיקה ופסיכולוגיה "נשית"; אימהות, אבהות והורות; מגדר, לאומיות ואתניות; פוליטיקה של זהויות; גבריות.

חומר חובה לקריאה:

- (1) אופנהיימר, יוחאי (2011) "עוד חוזר הניגון בעורקיהם" - מוזיקה וזהות יהודית-ערבית", פעמים, 127-125, עמ' 377-408.
- (2) ארדריך, לורן (2010) "נתיבי השיבה: נשים פלסטיניות בישראל אחרי האוניברסיטה", בתוך: סראב אבו-רביעה-קוויידר ונעמי וינר-לוי (עורכות) נשים פלסטיניות בישראל: זהות יחסי כוח והתמודדות. מכון ון ליר, הקבוץ המאוחד: ת"א, 123-147.
- (3) בויארין, דניאל (2003 [1995]) "פרויד ופליס: הומופוביה, אנטישמיות והמצאת אדיפוס". מעבר למיניות - מבחר מאמרים בלימודים הומו-לסביים ותיאוריה קווירית. הקבוץ המאוחד: ת"א, עמ' 272-302.
- (4) בן-צבי מורד, יעל (2011) "האם, הכפר והזכרון הלאומי", בתוך: רצח אב - מגדר ולאומיות בקולנוע הפלסטיני. רסלינג: ת"א.
- (5) בנג'מין, ג'סיקה (2005) "החידה האדיפלית" כבלי האהבה: פסיכואנליזה, פמיניזם בעיית השליטה. אור יהודה: דביר, עמ' 149-199.
- (6) גילברט, סנדרה וגובאר, סוזן (2006 [1979]) "ראי הקיר של המלכה", בתוך: ינאי ניצה ואחרות (עורכות): דרכים לחשיבה פמיניסטית, האוניברסיטה הפתוחה: רעננה, עמ' 157-203.
- (7) גילמן, פרקינס, שרלוט (1993) "הטפט הצהוב", ורד לאמילי-מסתורין ואהבה. עקד, גוונים: ת"א.
- (8) גלזמן, מיכאל (2007) "לסבול יותר, להיות קרבן": על האסתטיקה של הגוף המרוטט שהוא הלך בשדות למשה שמיר", הגוף הציוני - לאומיות מגדר ומיניות בספרות העברית החדשה. מגדרים: ת"א, 182-298.
- (9) גרוס, א', זיו, ע' ויוסף ר' (2016). 'אם יש סקס אחר הביאווה לכאן ונדעהו' - לימודים להט"בים

- וקויריים בישראל. בתוך אייל גרוס, עמליה זיו, רז יוסף (עורכים), סקס אחר - מבחר מאמרים בלימודים להטביים וקויריים ישראלים, (עמ' 11-50). ת"א: רסלינג.
- (10) דהאן-כלב, הנרייט (2002) "כמה שאת יפה, לא רואים שאת מרוקאית", בתוך: צלרמאיר ופרי (עורכים) קובץ למורה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, קו אדום: ת"א, 174-186.
- (11) דונת, אורנה (2010) "פרו-נטליזם סדוק: נרטיבים של הולדה ואי הולדה בישראל", סוציולוגיה ישראלית י"א, 2, 417-439.
- (12) דקל, ט' (2011) "פמיניזם ואמנות נשים בישראל בפתח המאה ה-21 - ייצוג ופוליטיקה של זהויות". בתוך: (מ)מוגדרות - אמנות והגות פמיניסטית. ת"א: קו אדום אמנות, הקבוץ המאוחד, 181-188, 200-207.
- (13) הלפרן, רוני (2005) "לחתוב את הסערות": מורשת האם המשוגעת", טקסט, סקס, סקסט: שיחו האלטרנטיבי של הגוף: סיפורת הנשים הישראלית 1985:2005. דיסרטציה. אוני' ת"א, תשס"ה
- (15) הקר, דפנה (2008) "אבהות: בין תפקיד התנדבותי לתפקיד מובנה", הורות במשפט. הקיבוץ המאוחד: ת"א, 77-89, 147-150
- (16) זיו, אפי (2012) טראומה עיקשת, מפתח 5, 55-73.
- (17) יונאי, יובל (2001) "מבט קוויירי על הסכסוך הערבי-יהודי", תיאוריה וביקורת 19.
- (18) קונל, ר. (2009) [2005] "הומו סטרייטי מאד", בתוך: גברויות. מאנגלית עודד וולקשטיין. פרדס הוצאה לאור, 157-182.
- (19) יוסף, רז (2010) "לביים מחדש את האובדן: מלנכוליה, פנטזיה וגבריות בקולנוע המזרחי החדש". לדעת גבר - מיניות, גבריות ואתניות בקולנוע הישראלי. הקבוץ המאוחד, סדרת מגדרים, בשיתוף המכללה האקדמית ספיר: ת"א, 144-163.
- (20) מוסה, ג'ורג' ל. (2008) (1985) "גבריות והומוסקסואליות", לאומיות ומיניות באירופה המודרנית. מרכז זלמן שזר.
- (21) מילט, קייט (2006) [1970] "תיאוריה של פוליטיקה מינית", בתוך: דלית באום ואחרות (עורכות) ללמוד פמיניזם - מקראה: מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית. תרגום מאנגלית דפנה עמית ודלית באום, סדרת מגדרים, הקיבוץ המאוחד, עמ' 67-107.
- (22) נעמן, יונית (2006) "ידוע שהתימניות חמות במיטה!": על הקשר בין צפיפות הפיגמנט לשם התואר פרחח", תיאוריה וביקורת 28, עמ' 185-192.
- (23) סיקסו, הלן (2006) [1975] "יציאות, מוצאים, מתקפות", זה עתה נולדה. תרגום הילה קרס, רסלינג: ת"א, 105-155.
- (24) פרויד, זיגמונד (2002) [1925]. "כמה השלכות נפשיות של ההבדל המיני האנטומי", מיניות ואהבה. מגרמנית דוד זינגר, עם עובד: ת"א עמ' 187-194.
- (25) קמיר, אורית (2007) "הפמיניזם (המשפט) הבלתי מוגבל של קתרין מקינון", בתוך: ינאי ניצה ואחרות (עורכות): דרכים לחשיבה פמיניסטית, האוניברסיטה הפתוחה: רעננה, עמ' 393-450.
- (26) ריץ', אדריאן (1989) [1972] "זעם ועדנה", "בנות ואימהות", בתוך: ילוד אישה. מאנגלית כרמית גיא. עם עובד: ת"א, 49-69, 254-292.
- (27) שפרבר, ד' (2011). הבזות: נידה, טומאה וטוהרה באמנות יהודית-פמיניסטית. תיאוריה וביקורת-הפרוטוקולים, היחידה להיסטוריה ותיאוריה, בצלאל, גיליון 22 - על החושני באמנות.
- (28) Chodorow, J. N. 1990 [1980] "Gender, Relation, and Difference in Psychoanalytic Perspective" in: Claudia Zanardi (ed.) Essential Papers on the Psychology of Women. NY Univ. Press: NY and London, pp. 420-436.
- (29) De Marneffe, Daphne (1991) " Looking and Listening: The Construction of Clinical Knowledge in Charcot and Freud", Signs, Vol. 17, No. 1 , pp. 71-111
- (30) Gayle, Rubin (1975) "The Traffic in Women: Notes on the 'Political Economy' of Sex", In: Rayna Reiter (ed.). Toward an Anthropology of Women. New York: Monthly Review Press, pp. 157-810
- (31) Laqueur, Tom (1986) "Orgasm, Generation, and the Politics of Reproductive

- Biology*", *Representations: The Making of the Modern Body: Sexuality and Society in the Nineteenth Century*, 14, pp. 1-41
- (32) McDonald, David A. (2010) *Geographies of the Body: Music, Violence and Manhood in Palestine*, *Ethnomusicology Forum*, 19:2, 191-214
- (33) Shapiro, Judith (1991) "Transsexualism: Reflections on the Persistence of Gender and the Mutability of Sex" In: Epstein, J. and K. Straub (eds.). *Body Guards: The Cultural Politics of Gender Ambiguity*. London: Routledge, pp. 248-278
- (34) Ehrenreich, B. and English, D. (2005 [1978]). *The Sexual Politics of Sickness*. In *For Her Own Good: 150 Years of the Experts' Advice to Women*. USA: Second ed. Anchor books, 120-144

חומר לקריאה נוספת:

רשות:

אנזלדואה גלוריה [1987] 2005. "אזור הגבול / Frontera La - המסטיסה החדשה", בתוך: דלית באום ואחרות (עורכות) ללמוד פמיניזם - מקראה: מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית (סדרת מגדרים, הקיבוץ המאוחד. הירש, דפנה (2011). "למאוויו הנפשיים אין לה הבנה": חינוך אמהות מזרחיות לטיפול 'היגיני' בתינוק בתקופת המנדט", מגדר בישראל: מחקרים חדשים על מגדר ביישוב ובמדינה, הוצאת מכון בן-גוריון, 106-139.

זיו, עמליה (1999) "דנה אינטרנשיונל", בתוך: 48-50 - חמישים לארבעים ושמונה - מומנטים ביקורתיים בתולדות מדינת ישראל, גיליון מיוחד של תיאוריה וביקורת. עמ' 401-411 חקק, יוחאי (2009) "איזהו גיבור? הכובש את יצרו" פוגש גוף גברי חילוני", סוציולוגיה ישראלית. מונטרסקו, דניאל (2003) "זהות מתוך 'זרות': הבניות תרבותיות של גבריות ערבית ביפו", סוציולוגיה ישראלית, ה(1), 121-155. פרל, ג. ופלד, ע. (2005 א'). חווית אבהותם של גברים אלימים כלפי בת זוגם. חברה ורווחה, 25, 307-340.

קרון, נ' (2010). כיריעה ביד הרוקמת המעטרת את רקיע העולם - עמדת שיח פואטית נשית טרום מודרניסטית, פוסט-מודרניסטית. בתוך: כיריעה ביד הרוקמת - נשים כותבות והטקסט ההגמוני. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן, 17-46.

שדמי, אראלה (2001) "הכמיהה למלאות ההווה, הכמיהה אל הכוח: הערות ראשוניות על הווייתן של נשים אשכנזיות בישראל", בתוך: יעל עצמון (עורכת) התשמע קולי? יצוגים של נשים בתרבות הישראלית. הקבוץ המאוחד: מכון ון-ליר בירושלים, עמ' 408-426. שילה, ג' (2007). "מצבי סיכון ומצוקה של נוער הומו-לסבי" "יציאה מהארון - מערכת היחסים בין ההורים לבני הנוער", החיים ברוד - בני נוער וצעירים הומואים, לסביות, ביסקסואליים וטרנסג'נדרים, ת"א: רסלינג. ע' 75-92, 93-114.

De Marneffe, D. (1991) " Looking and Listening: The Construction of Clinical Knowledge in Charcot and Freud", *Signs*, Vol. 17, No. 1 , pp. 71-111

Rich, Adrienne (1979 [1971]) "When We Dead Awaken: Writing as Re-Vision", *On Lies, Secrets, and Silence- Selected Prose*. W.W.Norton & Company: NY & London.

Showalter, E. (1985) "The Rise of the Victorian Madwoman", "Managing Woman's Mind", *The Female Malady - Women, Madness, and English Culture, 1830-1980*. Penguin Books

Silverstein, L. B., & Auerbach, C. F. (1999) "Deconstructing the Essential Father", *American Psychologist*, Volume 54: 6.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 60 %
הגשת תרגילים 40 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: